

zaaknummer 2011 T 321

Beslissing 1 november 2012

De Klachtencommissie voor seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland (rechtsopvolger van de Beoordelings- en Adviescommissie van de kerkelijke rechtspersoon Hulp en Recht), verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[Naam],
geboren op [Datum],
wonende te [Plaats],
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mevr. mr. J.P.A. Thijssen,

tegen:

[Naam]
geboren op [Datum], overleden op [Datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tijdens zijn leven lid van de provincie St-Clemens van de
redemptoristen en tevens werkzaam als priester in de parochie van de
Allerheiligste Verlosser in Rotterdam.

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 28 februari 2012. Op 15 maart 2012 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van [Naam], bisschop van Rotterdam. In die inhoudelijke reactie werd aangevoerd dat niet de bisschop van Rotterdam, maar de provinciaal van de Redemptoristen zou moeten worden aangeschreven als kerkelijke gezagsdrager.

De klachtencommissie heeft daarop het klaagschrift gestuurd aan de provinciaal overste van St.-Clemens van de Redemptoristen te Wittem.

Op 23 mei 2012 is bij de griffie een inhoudelijke reactie binnengekomen van [Naam], lid van het provinciaal bestuur van de provincie St.-Clemens van de redemptoristen. In de inhoudelijke reactie van de redemptoristen werd inhoudelijk gereageerd, maar werd voorts aangevoerd dat volgens hen het Bisdom Rotterdam als kerkelijk gezag dient te worden aangemerkt.

Op 15 oktober 2012 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

In de oproeping aan partijen werd medegedeeld dat alleen de vraag over het kerkelijk gezag aan de orde zou komen. Klager is daarom niet verschenen. Wel is klagers juridisch adviseur verschenen, mevr. mr. J.P.A. Thijssen.

Namens de Congregatie zijn verschenen [Naam], lid van het provinciaal bestuur van de Provincie St.-Clemens van de redemptoristen en [Naam], beleidsmedewerker van de Provincie St.-Clemens van de redemptoristen.

Namens het Bisdom is verschenen vicaris-generaal [Naam].

Klagers juridisch adviseur heeft desgevraagd met nadruk verklaard dat klager het liefst zo snel mogelijk ook een inhoudelijke afronding van de procedure zou willen en dat hij geen behoefte heeft aan een nieuwe zittingsdatum voor een inhoudelijke behandeling van zijn klacht, als de zaak ook vandaag afgedaan zou kunnen worden.

Nadat de vraag wie in deze procedure als kerkelijke gezagsdrager moet worden aangemerkt was besproken, heeft daarom met instemming van partijen aansluitend de inhoudelijke behandeling van de klacht plaatsgevonden, waarbij klager niet aanwezig was.

1a. De kerkelijke gezagsdrager

Ten tijde van het door klager gestelde misbruik was aangeklaagde lid van de congregatie provincie St-Clemens van de redemptoristen. Daarnaast was aangeklaagde regulier priester met een benoeming en jurisdictieverlening door de bisschop.

In de aanloop naar de inhoudelijke behandeling van de klacht, kwam de vraag aan de orde wie in dit geval als kerkelijke gezagsdrager diende te worden aangeduid: de bisschop van Rotterdam, omdat aangeklaagde kapelaan was en omdat voor dat ambt een formele benoeming van de bisschop is vereist óf de provinciaal overste van St-Clemens van de redemptoristen, omdat aangeklaagde lid was deze congregatie en in die hoedanigheid was geplaatst bij de [parochie][Plaats].

De klachtencommissie overweegt hierover als volgt.

*. Door het afleggen van de religieuze professie bindt een christengelovige zich aan de evangelische raden en wordt hij/zij opgenomen in een religieus instituut. Op grond hiervan is de religieus onderworpen aan het gezag van de religieuze oversten en aan deze gehoorzaamheid verschuldigd. Zie hiervoor canones 601 van Codex Iuris Canonici (hierna aan geduid als CIC). De religieuze oversten zijn daarmee de kerkelijke gezagsdrager van de religieus.

* Het religieuze leven is een levensbinding en het religieuze instituut voorziet in het levensonderhoud van de religieuzen (c. 670 CIC).

* Wanneer een religieus de wijding ontvangt, wordt hij in het religieuze instituut geïncardineerd en staat de religieus, ook wat de uitoefening van de wijdingsmacht betreft, onder het gezag van de religieuze oversten (c. 266 § 2 CIC).

* De bisschop kan een parochie aan een klerikaal religieus instituut toevertrouwen (c. 520 CIC). Omdat de parochie aan een klerikaal religieus instituut is toevertrouwd, zijn de religieuze oversten gezagsdragers. De uitoefening van de pastorale zorg staat echter onder gezag van de bisschop (c. 678 § 1 CIC). De bisschop is derhalve de kerkelijke gezagsdrager voor zover het de uitoefening van de pastorale zorg betreft.

* Voorts kan de bisschop een bepaald diocesaan apostolaat aan religieuzen toevertrouwen (c. 681 CIC). Het gaat dan om vormen van apostolaat, die niet eigen zijn aan het religieuze instituut. Dit wordt in een schriftelijke overeenkomst tussen de bisschop en het religieuze instituut nader geregeld. Het vervullen van deze werken vindt onder gezag en leiding van de bisschop plaats c. 681 CIC).

De religieuzen worden echter ook in dit geval niet aan het gezag van hun religieuze oversten onttrokken. Zij blijven onder het gezag van hun religieuze oversten staan, wat het religieuze leven van religieuze instituut betreft, waaraan de religieuzen trouw dienen te blijven.

* Daarnaast kan de bisschop een religieus ook in een kerkelijk ambt benoemen (c. 682 CIC). In dat geval worden de ambtelijke werkzaamheden onder gezag en leiding van de bisschop vervuld. Wat de uitoefening van het ambt betreft, is de bisschop de kerkelijke gezagsdrager.

In casu was aangeklaagde kapelaan in de [parochie] in [Plaats]. Deze parochie was aan de provincie St-Clemens van de redemptoristen toevertrouwd.

Aangeklaagde was door de bisschop als kapelaan benoemd.

Wat betreft de ambtelijke werkzaamheden viel hij, naar het oordeel van de klachtencommissie dan ook onder het gezag van de bisschop.

Echter wat betreft de algemene waarden en normen van het religieuze leven dient de congregatie nog als kerkelijke gezagsdrager te worden beschouwd.

In casu gaat het om (gesteld) seksueel misbruik. De klachtencommissie is van oordeel dat ‘het niet plegen van seksueel misbruik’, een zodanig algemene waarde/norm is dat die niet slechts direct samenhangt met de specifiek ambtelijke werkzaamheden, maar moet worden aangemerkt als een van de algemene waarden en normen van het religieuze leven. Mede gelet op het hierboven overwogene brengt dat de klachtencommissie tot het oordeel dat de provinciaal overste van St-Clemens van de redemptoristen als kerkelijke gezagsdrager dient te worden beschouwd.

De klachtencommissie verwijst voorts nog naar de brief van de voorzitter van de klachtencommissie, met als bijlage de notitie van dr. Mr. Meijers, via de zogeheten contactgroep gericht aan de bisschoppenconferentie en KNR.

2. De klacht

2.1. De ouders van klager waren belijdend katholiek en bezochten de [Naam] aan de [Straat] in [Plaats]. Klager was destijds misdienaar. Hij verzorgde als misdienaar en acoliet de zondagsdiensten, zowel in het Nederlands als in het Latijn. In deze tijd is het seksueel misbruik door aangeklaagde begonnen.

Het misbruik vond plaats vanaf [Jaar] of [Jaar] in de kerk [Naam] aan de [Straat] te [Plaats]. Klager was een veel aanwezige misdienaar en diende op zondag soms wel 3 missen.

Aangeklaagde was degene die bij toerbeurt de zondagsdienst voorging. Na afloop van de zondagsdiensten bleef klager vaak nog op de zolder van de kerk.

Aangeklaagde zorgde ervoor dat hij en klager afgezonderd waren van de andere aanwezigen. Aangeklaagde bood klager sigaretten, bier en limonade aan. Er was sprake van ontuchtelijke handelingen in de vorm van het betasten van het ontblote geslachtsorgaan van klager. Dit ging gepaard met zoenen, masturbatie en met regelmaat was er ook sprake van pogingen tot en van daadwerkelijke penetratie. Klager herinnert zich dat dit seksuele misbruik zeer frequent plaatsvond gedurende enkele jaren. Het betasten, zoenen en masturberen vonden ongeveer wekelijks plaats. De verkrachtingen vonden menigmaal plaats (uit hetgeen ter zitting is besproken is aannemelijk geworden dat dit minstens één keer per maand moet zijn geweest).

2.2. Klager ervaart het seksuele misbruik tot op heden als een zware psychische last. Naast de lichamelijke klachten die hij aan het seksuele misbruik door de heer [Naam] heeft overgehouden, ervaart hij ernstige psychische klachten.

Klager heeft zijn middelbare school niet af kunnen maken, vanwege zijn psychische toestand. Zijn leven is vervolgens moeizaam verlopen, in die zin dat de psychische last als gevolg van het seksuele misbruik aanwezig bleef en niet afnam.

Het huwelijk met zijn eerste vrouw heeft geen stand gehouden. Dit wijt klager onder ander aan de wijze waarop zijn leven op dat moment werd gedomineerd door de psychische last van het seksuele misbruik door aangeklaagde.

Klager ervaart nog dagelijks ernstige hinder in zijn doen en laten als gevolg van het seksuele misbruik. Het seksuele misbruik door de heer [Naam] heeft ervoor gezorgd dat zijn “kind zijn” van hem is afgenomen en er een ernstige psychische last op zijn schouders voor in de plaats is gekomen.

2.3. Voor klager is het belangrijk dat er van de kant van verantwoordelijken van de katholieke kerk erkenning komt voor hetgeen er is voorgevallen. Dit betekent erkenning van het seksueel misbruik en het daarmee berokkende leed. Daarnaast wenst klager aanspraak te maken op een schadevergoeding.

3. Het verweer

Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven. De Overste heeft in zijn reactie gesteld dat uitgebreid onderzoek is verricht naar de levensloop van aangeklaagde. Hij concludeert dat geen discussie kan bestaan over de aannemelijkheid van de ontuchtige handelingen die aangeklaagde jegens klager heeft verricht zoals ook is vastgesteld in het strafvonnis van de arrondissementsrechtbank te [Plaats] op [Datum]. Voor wat betreft de overige handelingen, heeft de overste gesteld dat hiervoor geen aanwijzingen zijn gevonden maar dat hij ook geen reden heeft om aan te nemen dat klager onwaarheid spreekt.

4. De beoordeling

4.1. Van toepassing is de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder: de Procedure). Volgens artikel 1.3 van de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of de dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2. Niet ter discussie staat dat de door klagster gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van artikel 1.3 van de Procedure.

4.3 Er zijn ongeveer vijftig jaar verstreken sedert de feiten die klager aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat de gebeurtenissen die klager schetst hebben plaatsgevonden.

De klachtencommissie acht aannemelijk dat het misbruik bestond uit gedurende vier jaren wekelijks betasten, zoenen en masturberen en uit minstens een keer per maand penetratie.

De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klager zijn verhaal heeft verteld. Daarnaast ondersteunen het vonnis van de rechtbank [Plaats] d.d. [Datum] en de meldingen van [Naam] (waarin eveneens wordt gesproken van aanranding en verkrachting) en [Naam] de verklaring van klager.

4.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidssituatie hoogst kwalijk is geweest. Klager was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas 11 jaar oud en aangeklaagde was voor hem iemand waarin hij vertrouwen stelde.

4.5 Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden kunnen tegen hem geen maatregelen meer worden genomen. Daarom zal de Klachtencommissie zich bij haar advisering richten op

de vermindering van het leed dat klager is aangedaan. [Naam], lid van het provinciaal bestuur van de provincie St.-Clemens van de redemptoristen heeft daartoe een eerste stap gedaan door ter zitting namens de Congregatie het leed te erkennen en oprecht spijt te betuigen.

4.6 Over het verzoek van klager om financiële vergoedingen kan de Klachtencommissie niet adviseren. Dit behoort niet tot haar taak. Bij een gegrondverklaring van de klacht door de overste van de Congregatie zal klager zich voor het verkrijgen van schadevergoeding dienen te wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Overste van de Congregatie pater provinciaal [Naam]. de klacht gegrond te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 1 november 2012 door mr. G.A.M. Stevens, voorzitter, mr. M.D.J. van Reenen-Stroebel en drs. A.A.M. Oostveen, leden, bijgestaan door mr. Y. Rikken, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager, aangeklaagde en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van art. 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de Overste van de Congregatie B. Wooning, s.v.d., provinciaal overste Missionarissen van het Goddelijk Woord en aan klager verzonden.

Op grond van art. 21.1 van de Procedure stelt de Overste binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.